

ÖZEL HUKUK AÇISINDAN VARSAYILAN RIZA BOYUTUNDA TIBBİ

MÜDAHALEDE ZORUNLULUK HALİ

Ecem KİRKİT

Tıbbi müdahaleyi hukuka uygun kılan öncelikli unsur kişinin rızasıdır; ancak rızanın yokluğunda ve gerekli koşulların varlığında veya rıza ile birlikte diğer hukuka uygunluk sebepleri gündeme gelecektir. Hastanın rızasının alınmadığı hallerde; tıbbi zorunluluk durumları ortaya çıkmaktadır. Ceza hukukunda zorunluluk hali ve varsayılan rıza kavramları ile açıklanan bu halde, özel hukuk yönünden hastanın varsayımsal iradesi ve üstün özel yararı arasındaki çelişki ve öncelik sıralaması yönlerini değerlendirmek gerekmektedir. Tıbben hekimin müdahale etmesinin zorunluluğu karşısında, -zira müdahale edilmemesi halinde hasta hayatını kaybedecektir-, hastanın varsayımsal iradesi ile üstün özel yararı çelişiyor olabilir. Bu noktada hastanın varsayımsal iradesini varsayılan rızası olarak adlandırmak ve bunun olmadığı hallerde üstün özel yararından söz etmek; gerek bu iki halin farklılığının altını çizmek açısından gerekse de hukuka uygunluğun temel taşının rıza olması ve varsayımsal dahi olsa önceliğin rızada olduğunun vurgulanması açısından önem arz etmektedir. Tıp hukuku alanında kullanılan terminolojide ceza hukukunun baskınlığı karşısında; gerek hekimlerin de anlayabileceği ortak bir terminoloji kullanmak gerekse de kişinin varsayımsal iradesine atıf barındırması sebebiyle varsayılan rıza kavramını tercih ediyoruz. Çalışmamızda, tıbbi zorunluluk hallerinde hastanın varsayılan rızası ve üstün özel yararı değerlendirilerek, ikisinin birlikte veya ayrı ayrı bulunabildiği haller irdelenecektir.